

ПРИНЦИПИ ПОШУКУ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У даний час виникає необхідність переоцінки вже усталених економічних понять, що пов'язано з сучасним станом економіки. Сьогодні приділяється велика увага ефективності діяльності підприємств, яка, як правило, визначається за допомогою комплексного економічного аналізу. В системі такого аналізу велике значення відіграють показники рентабельності, що дозволяють підприємству визначити тенденції подальшого розвитку, впливати на ефективність виробництва і виявляти резерви зростання прибутку. У зв'язку з тим, що рентабельність є узагальнюючим показником ефективності виробництва підприємства, необхідним є дослідження ряду факторів, що впливають на кінцевий результат даного показника.

Узагальнюючим показником, який характеризує економічну ефективність виробництва, є показник рентабельності. Економічна рентабельність характеризує потенціал підприємства в діловому співробітництві, будучи гарантом ефективної реалізації економічних інтересів всіх учасників господарської діяльності – як самого підприємства, так і його партнерів. Аналіз рентабельності дозволяє підприємству виявити велику кількість тенденцій розвитку, резерви зростання прибутку, вказує керівництву підприємства шляхи подальшого успішного розвитку, що дозволяє підприємству ефективно здійснювати свою діяльність.

Рентабельність являє собою якийсь показник ефективності діяльності підприємства, що характеризує ступінь прибутковості його роботи, а також рівень віддачі витрат і використання ресурсів. У практиці роботи підприємства є великі резерви зростання рентабельності. Вони можуть носити характер традиційних резервів: зростання товарообігу; зниження витрат обігу; зниження собівартості продукції; зменшення залишків незавершеного виробництва і внутрішньогосподарського обороту; скорочення залишків нереалізованої продукції за рахунок зменшення залишків готової продукції на складі; підвищення ефективності використання трудових ресурсів; створення додаткових робочих місць; зменшення втрат робочого часу; підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів; скорочення надпланових відходів сировини і матеріалів; пошук найбільш ефективних ринків збуту продукції [2, с. 236].

У сучасних економічних реаліях необхідно використовувати для нарощування рентабельності не тільки традиційні шляхи, а й нові, відкриті в ході ринкових перетворень. Серед них основними є: формування комерційного

асортименту з урахуванням рентабельності товарів; нова філософія взаємин з контрагентами; використання можливостей ризикової діяльності; інноваційна політика; оптимальні масштаби підприємства; використання можливостей мінливої кон'юнктури ринку; акціонування; вигідне розміщення грошових ресурсів та інші [1, с. 154].

Підприємства щорічно стикаються з необхідністю вибирати товари для реалізації з великої кількості найменувань. При цьому чим більш різноманітним буде асортимент, тим повніше буде задоволений попит населення, тобто покупець зацікавлений в можливості широкого вибору товарів або послуг. У той же час необхідно забезпечити вигідність кожної комерційної угоди. Це означає, що доцільно забезпечити зважений підхід при виборі постачальників, визначенні оптимальної партії і ціни закупівлі товарів, встановлення обґрунтованої торгової надбавки, витрачання коштів на здійснення комерційної діяльності.

Цим заходам, що призводять до певного зниження рентабельності, необхідно протиставити підвищення якості та ефективності господарської діяльності. Тому однією з головних фінансових проблем є закріплення і підвищення рівня рентабельності кожного підприємства. Важливо при цьому знати основні принципи пошуку резервів зростання рентабельності на підприємстві (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи пошуку резервів зростання рентабельності на підприємстві

№ з/п	Принцип пошуку резервів	Характеристика принципу
1	2	3
1.	Наукового характеру	Пошук резервів повинен ґрунтуватися на знаннях економічних законів, досягненнях науки і передової практики.
2.	Комплексності та системності	Комплексний підхід вимагає всебічного виявлення резервів зростання рентабельності в усіх напрямках господарської діяльності. Системний підхід до пошуку резервів зростання рентабельності підприємства означає вміння виявляти і узагальнювати резерви з урахуванням взаємозв'язку і співпідпорядкованості досліджуваних явищ.
3.	Запобігання повторного рахунку резервів	При підрахунку резервів зниження собівартості продукції допускається їх повторний рахунок, якщо окремо визначають резерви за рахунок збільшення обсягів виробництва продукції і за рахунок недопущення перевитрат коштів за кожною статтею витрат без урахування впливу першого фактора на другий.

1	2	3
4.	Забезпечення комплектності, тобто збалансованості по трьох основних моментах процесу праці (засоби праці, предмети праці, трудові ресурси)	Найбільший резерв зростання рентабельності, виявлений по одному з ресурсів, не може бути реалізований, якщо бракує резервів по інших ресурсах. Тому виникає необхідність перевірки комплектності резервів.
5.	Економічної обґрунтованості	Означає необхідність врахування реальних можливостей підприємства. Розрахункова величина резервів зростання рентабельності має бути підкріплена відповідними заходами.
6.	Оперативності пошуку	Чим оперативніше проводиться пошук резервів зростання рентабельності підприємства, тим більше ефективний цей процес. Особливо важливе значення має скорочення часу між виявленням і освоєнням резервів.
7.	Пошук резервів зростання рентабельності не повинен бути дискретним	Необхідність планомірного, систематичного, щоденного пошуку резервів зростання рентабельності підприємства.
8.	Масовості пошуку	Встановлює необхідність залучення до пошуку резервів всіх працівників, розвитку і вдосконалення суспільних форм економічного аналізу.
9.	Виділення «провідних ланок» або «вузьких місць» у підвищенні рентабельності	За цим принципом виділяють ділянки виробництва, де систематично не виконуються плани, або є великі втрати сировини, виробничий брак, простої техніки і т. д. Визначаються основні напрямки, за якими пошук резервів зростання рентабельності йде в першу чергу.

Усі виявлені таким чином резерви мають бути підкріплені відповідними заходами. Тільки у цьому випадку величина резервів зростання рентабельності буде реальною і обґрунтованою.

Тому, досить актуальним є подальше дослідження можливостей застосування у практичному використанні інструментарію факторного аналізу підприємств щодо обґрунтування резервів підвищення рентабельності суб'єктів господарювання.

Література

1. Елисеенко К. А. Теоретико-методические аспекты выявления резервов роста рентабельности на предприятии / К. А. Елисеенко // Экономика и управление: новые вызовы и перспективы. – 2013. – № 4. – С. 153–156.
2. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учебник / Г. В. Савицкая. – [3-е-изд., пер. и доп.]. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 425 с.
3. Семенова О. М. Резерви підвищення рентабельності підприємства на основі факторного моделювання / О. М. Семенова, І. В. Серєда // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2014. – № 1 (63). – С. 162–167.